

Dårlig innemiljø gir store helseplager

Halvparten av alle barnehageansatte plages av støy og en firedel plages av støy og smuss, viser en rapport fra Utdanningsforbundet og Norges Astma- og Allergiforbund. Det de ansatte plages av, rammer selvsagt også barna. Det er imidlertid fullt mulig å gjøre noe for å bedre inneklimaet i barnehagen, viser rapporten.

Av Britt Ann K. Høiskar, Lasse Kolstad, Knut-Arne Rønning og Knut R. Skulberg

Flere barn utvikler astma, allergi eller andre overfølsomhetsplager. Dette er meget bekymringsfullt. 20 prosent av barn i Norge har eller har hatt astma. Dårlig innemiljø blir stadig oftere påpekt som en årsak til at mange barn utvikler slike plager. Enten det dårlige innemiljøet er hjemme, i barnehagen eller på skolen. Et godt innemiljø er en viktig forutsetning for god helse, læringsmiljø og trivsel. Barn og personale kan bli syke av å opp-

holde seg i lokaler med dårlig innemiljø. I tillegg er det godt dokumentert at et dårlig innemiljø påvirker arbeidsevnen og sykefraværet.

Vi mangler i dag god dokumentasjon om innemiljøet i norske barnehager. Norges Astma- og Allergiforbund og Utdanningsforbundet har innledet et samarbeid for et godt innemiljø i barnehager og skole. Første steg i dette samarbeidet har vært å foreta en systematisk kartlegging av helseplager og opp-

levelse av innemiljø blant de ansatte. Analysene fra undersøkelsen er presentert i egen rapport. Her presenteres hovedresultatene for barnehagesektoren, både kommunale og private barnehager.

Studien omfatter hele landet og deltakerne ble trukket ut blant Utdanningsforbundets yrkesaktive medlemmer. I alt 770 styrere og førskolelærere besvarte spørreskjemaet våren 2009. Av disse arbeidet 43 prosent i barnehager som var 21 år eller eldre, mens 26 prosent arbeidet i bygg som er nyere enn seks år. 63 prosent av svarerne beskriver bygget der de arbeider som "tradisjonelt"..

Trøtthet, tung i hodet og hodepine dominerer

Generelle symptomer som trøtthet, føle seg tung i hodet og hodepine er dominerende. Rundt 20 prosent rapporterer at de har en eller flere av disse plagene hver uke. Derimot er det relativt få som har plager fra øyne, nese og hals sammenlignet med en tilsvarende undersøkelse av ansatte på kontorer.

De generelle symptomene på hodepine kan komme av stress, støy og dårlig atmosfærisk innemiljø. Årsaken kan være manglende eller dårlig ventilasjon. I de eldre byggene er det ofte dårlig ventilasjon. Ansatte som arbeider i bygg som er 21 år eller mer, er mer plaget med trøtthet enn de som arbeider i bygg som er nyere enn 20 år. Symptomene "tung i hodet" og "hodepine" viser det samme mønsteret.

I barnehagene er det ellers arbeidsmiljøfaktorene "støy" og "støv og smuss" som oppleves som det mest belastende.

48 prosent plages av støy

Hele 48 prosent av de ansatte i barnehager plages av støy. Langvarig høy eksponering for støy kan medføre hørselstap og øresus (tinnitus). Støy oppleves som slitsomt. Den kan derfor medvirke til helseplager over tid, selv om støyen i seg selv ikke er så høy at den gir hørselsskade. Forskning viser at støy blant annet kan føre til hjerte- og karsykdommer, muskelspenninger, søvnproblemer og fordøysesbesvær.

Støy virker i tillegg negativt inn på barns og voksnes konsentrasjons- og yteevne. Den kan forsinke problemløsning og læring. Både for ansatte og barna er det derfor viktig å få ned støynivået i innemiljøet.

Undersøkelsen viser at støyen i hovedsak kommer fra aktive, høyltende barn i barnehagen. For å redusere støyplagene må det arbeides systematisk både med bevisstgjøring og end-

Nyttige nettadresser:

Utdanningsforbundets/Norges Astma- og Allergiforbunds rapport kan lastes ned fra <http://www.utdanningsforbundet.no> eller fra <http://www.naaf.no/no/>

ring av barn og voksnes adferd. Utdanningsforbundet og Hørselshemmedes Landsforbund har utviklet en pedagogisk pakke til alle landets barnehager som er sendt ut til 6000 barnehager. Her gis det mange gode råd for hvordan man kan arbeide for å redusere støyproblemet i barnehagen. Det dreier seg både om fysisk tilrettelegging, lydmåling og bevisstgjøring og endring av adferd.

25 prosent plaget av støy og smuss

Hver fjerde ansatt plaget av for mye støy og smuss i arbeidsmiljøet. Støy og spesielt svevestøy er blant de aller viktigste årsaker til dårlig inneliv. Dette kan føre til sykdom og plager som flere og verre luftveisinfeksjoner, hodepine og unormal tretthet, samt forverring av allergier, neseplager og astma. Støy kan i seg selv være skadelig. Det transporterer med seg kjemiske forbindelser som kan ha negativ innvirkning på helsen.

I barnehagene dras støy og smuss i stor grad inn av barna fra uteområdet. Det er derfor ekstra viktig å ha gode inngangspartier i disse byggene hvor mest mulig av støvet kan bli samlet opp. En god avskrapingsrist utenfor inngangen, grovgarderobe for utesko og yttertøy og en egen garderobe for innesko og innetøy er viktige tiltak for å redusere problemet. Det er deretter viktig å fjerne det deponerte støvet fra disse områdene slik at det ikke virvles opp i luften igjen og bringes videre inn i barnehagen. Det kan også være lurt å ha mulighet for å spyle av søle og smuss fra utetøyet før det bringes inn i grovgarderoben. Foresatte og besøkende bør informeres tydelig om at ingen skal gå inn med utesko.

Forholdene må legges til rette for at rengjøringen blir så lett og lite tidkrevende som mulig. Det betyr kort sagt å redusere hylle- og loddenfaktorene. Innred slik at man ikke må flytte på altfor mange gjenstander for å få gjort rent. Bruk av rengjøringskjemikalier må unngås så langt som mulig, da kjemikaliene

Forslag til tiltak

- Arbeid systematisk for å redusere støynivået i barnehagen gjennom fysisk tilrettelegging, bevisstgjøring og atferdsendring.
- Begrens mulighetene for at støy og smuss kan komme inn i barnehagen. Innred slik at det forekommer færrest mulig "støvsamlere" i innemiljøet. Unngå teppegulv/faste gulvtepper, åpne hylleløsninger, skap som ikke går

helt opp til taket, innredninger som er vanskelige å holde rene. Bruk glatte materialer på interiør, gardiner og lignende.

- Gjør rent grundig og hyppig. Bruk minst mulig vann og kjemikalier.
- Arranger kurs om problemene knyttet til og konsekvensene av støy, støy og smuss, og presenter effektive tiltak.

fester seg til støvpartiklene for deretter å pusles inn av barn og voksne. Den beste rengjøringen får man ved å bruke tørre eller lett fuktige metoder:

- Sentralstøvsuger eller god støvsuger med HEPA-filter,
- oljemopper eller syntetiske mopper, og/eller
- mikrofiberkluter til å fjerne støy på inventar.

Konsekvenser for barnehagebarna

Denne undersøkelsen handler om de ansatte i barnehagen, men resultatene peker på innemiljøproblemer som gir grunn til uro også for barna som oppholder seg der. Det er i dag drøyt 260 000 barn i norske barnehager, mange med en oppholdstid på 30 - 40 timer i uken, kanskje i barnehager med innemiljøproblemer som beskrevet ovenfor

Vi har en vekst i antallet barn som utvikler astma, allergi eller andre overfølsomhetsplager som er meget bekymringsfull. 20 prosent av barn i Norge har nå astma før de er fylt 10 år. Innemiljø med mye støy/smuss vil resultere i at disse barna blir mer plaget, men også barn uten astma vil kunne oppleve økte helseplager.

Barn har livet foran seg og det er desto verre å bli påført en varig hørselsskade/øresus som man skal leve med resten av livet. Støy oppleveres også som slitsom. Støy kan derfor medvirke til stress og helseplager over tid, selv om

Artikkelforfatterne: (f.v.) Dr. scient Britt Ann K. Høiskar er fagsjef og lege/dr. philos., og Knut R. Skulberg er seniorrådgiver i Norges Astma- og Allergiforbund, Lasse Kolstad og Knut Arne Rønning (t.h.) er seniorrådgivere i Utdanningsforbundets avdeling for lønns- og arbeidsvilkår (foto/copyright Høiskar og Skulberg: NAAF, foto/copyright Kolstad: Utdanningsforbundet, foto Rønning: Bjørn Sagmoen, Utdanningsforbundet).

støyen i seg selv ikke er så høy at den gir hørselsskade. Støy virker blant annet negativt inn på barns konsentrasjons- og yteevne, og kan forsinke problemløsning og læring.

Inneklimaet er av stor betydning for helse, trivsel og læringsevne. I mai 2009 la regjeringen frem fram stortingsmeldingen om kvalitet i barnehagen. Regjeringen vil styrke barnehagen som læringsarena for å sikre at alle barn får gode utviklingsmuligheter. For å lykkes med dette er det nødvendig å sikre alle barnehager et godt inneliv i årene som kommer.

16. mars

Barnehagedagen 2010 — du og kollegene deltar vel?

Du finner all nødvendig informasjon på www.utdanningsforbundet.no

Klikk på "Velg medlemsgruppe" og på "Barnehage", så finner du straks alle relevante opplysninger.